

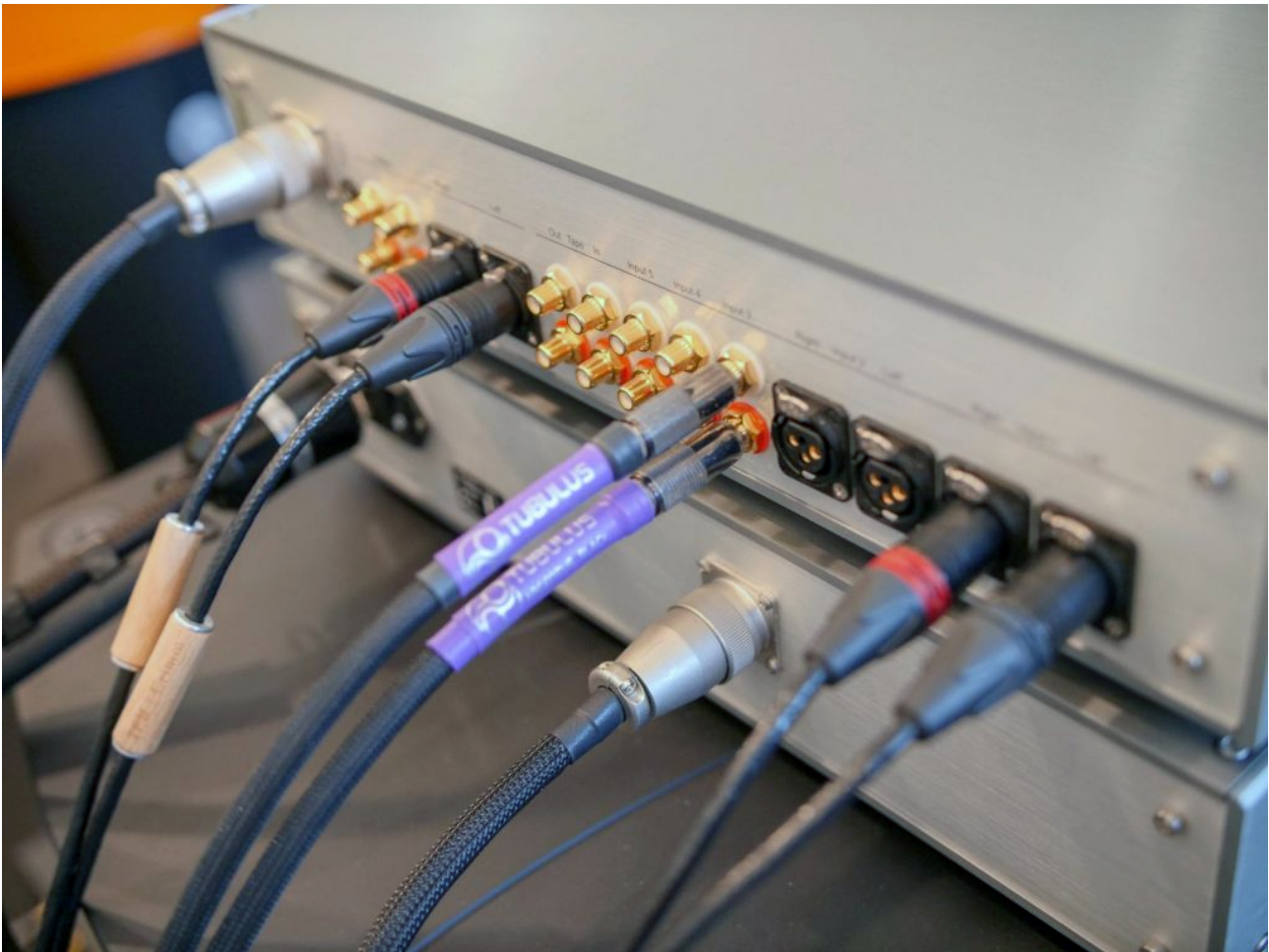
Review Pass Labs XP-22 voorversterker

door JAAP VEENSTRA

Er zijn van die apparaten die je gewoon een keer gehoord moet hebben. Denk aan een Spectral-set. Of een set Wilson Audio luidsprekers. Of wat te denken van de legendarische Nautilus van Bowers & Wilkins? In geval van auteur in kwestie hoort een Pass voortrap daar ook bij. We hebben de XP-22 in de luisterruimte. De step-up van de '12'. Is het de pak 'em beet 3000 euro en extra plankruimte waard?

Tsja... ruim 10.000 euro voor een voortrap. Je moet het maar hebben. De lucky few die dit zich in dit segment kunnen wagen hebben een paar lastige keuzes te maken. Want om de hoek loeren: Spectral, Pass Labs, Soullution, Nagra... of bijvoorbeeld: Ayre... moeilijk. Allemaal prachtig namelijk. Eerstewereldproblemen... Maar laten we verder gaan met de Pass.

Legends

Als we dit stuk tikken is het Legends-maand bij Veronica. Iedereen mag zijn of haar legende op gebied van muziek, acteerwerk, etc doorgeven. Daar worden weer lijstjes van gemaakt. Voor ons een mooi haakje om Nelson Pass als legende aan te halen.

De beste man heeft zonder enige twijfel zijn sporen verdiend in de wereld van hifi en high-end audio. En niet alleen door prachtige producten in de markt te zetten. Een voorbeeld: zijn schema's van de Aleph-series zijn overal te vinden en voor handige Harries zo te bouwen. Hij deelt zo zijn kennis en inzichten op internet met andere liefhebbers. Prachtig. Kortom: hebt u tijd en de twee rechterhanden, dan kunt u een eigen Pass Aleph bouwen. Uiteraard zijn dit niet dezelfde schema's als die van een XP-10, 12, 20, 22, 30, 32... Of andere X-series. Maar wel fraai!

XP-22

Goed... terug naar de XP-22. De Pass Labs XP-22 is een compleet symmetrisch opgebouwde 'supersymmetry' pre-amp. De XP-22 is in feite een XP-12 met een externe voeding. Uiteraard is deze externe voeding in een mooi kastje gemaakt. Deze extra behuizing is gemakkelijk weg te zetten. Door de forse – veel luxer uitgevoerde – voeding extern te maken, is er minder negatieve invloed vanuit de voeding op de elektronica van de voortrap. Denk aan strooivelden.

Tevens is de voeding dus zwaarder en beter uit te voeren dan de 'single box' oplossing. Er is immers meer ruimte. Volgens Pass Labs heeft dit duidelijk hoorbare invloeden. Meer ruimte, meer punch, meer rust. We gaan het meemaken.

In- en uitgangen

Even kort over de XP-22. De in- en uitgangen zijn gelijk aan die van de XP-12. Dus 2 x gebalanceerd, 3 x single ended, een tape-loop en gebalanceerd en single ended uit. Dan is er één extra input: de voeding. Dit is een dikke, ronde stekker die dus tussen het extra doosje en de pre-amp gaat. Pass Labs levert deze kabel uiteraard mee.

De test set-up

We plaatsen de XP-22 op de plek waar de XP-12 hoort te staan. Die wisseling van de wacht gaat gemakkelijk: kabels wisselen en klaar is Kees. De Pass Labs XP-22 stuurt nu de Bryston 4B SST3 aan die weer een setje Focal Sopra No1 aanstuurt. Als bron zetten we onze Metrum Acoustics Ambre en Pavane in. De Ambre is via I2S verbonden met de Pavane. De ethernet-koppeling is galvanisch ontkoppeld via een optical converter. Kabels komen van Audioquest, Grimm en Kemp. De energie voor de Bryston gaat door een Isotek Titan filter. De rest van de set is aangesloten op een Kemp PowerStrip 8Plus.

De Sound

We spelen al heel wat jaren met Pass Labs pre-amps. Dat heeft een duidelijke reden: we houden van de sound. Pass Labs speelt niet puur technisch of te analytisch, zoals soms wel het geval is in de high-end. Pass Labs speelt soepel en inzichtelijk en geeft ons toch het gevoel heel weinig eigen saus toe te voegen. Elk component voegt wat toe. Maar Pass Labs doet dit zonder dat wij het gevoel krijgen naar de interpretatie van Nelson Pass te luisteren. En dat vinden wij belangrijk.

Dan de stap van de XP-12 (7200 euro) naar de Pass Labs XP-22 (10.900 euro). Nu willen we graag verwachtingen temperen. Want verwacht geen compleet andere sound, of een gigantische stap in detail of punch. Echter: het is wél een goed hoorbare stap voor wie een XP-12 bezit en deze goed kent. Pass Labs heeft namelijk op een paar vlakken winst geboekt. En die paar stappen opgeteld zorgt onder aan de streep toch voor een significante stap vooruit.

Groter beeld

Wij horen vooral een verschil in imaging – stereobeeld – ritme / prat en dynamiek. Detailniveau is vrij vergelijkbaar, al horen we soms iets meer textuur. Echter vinden we het grootste verschil de ruimte. De XP-22 weet écht meer ruimte te creëren. Meer lucht. Hij lijkt ook meer de ruimte in te spelen dan de '12' die iets meer layed back speelt.
Energie

Wat tevens opvalt is de punch en energie over de gehele linie. De XP-22 is opvallend energiek in vergelijking met de XP-12. Gitaaraanslagen hebben meer energie. Wellicht komt dit doordat de voeding stiller is dan in de '12'. Door deze extra 'stilte' is er meer muziek en ruimte voor dat soort details. Immers: een lagere ruisvloer betekent een grotere s/n-ratio en dus meer muziek.

Long run...

Hoe is dat nu; een weekje of twee leven met zo'n Pass Labs XP-22. Het is niet afzien... De Pass speelt gemakkelijk, eerlijk en pakt u zo bij de strot als het moet. Dat deed de dCS Bartok ook, maar op een heel andere manier. De Pass komt neutraler over, de dCS Bartok weer wat liever. Beide geven ongekend veel inzicht in de muziek. Dit is duidelijk een kwestie van: wat zoekt u? Wat voor set hebt u? Waar gaat u op tunen? Dat is helemaal aan de liefhebber natuurlijk.

Conclusie

De Pass Labs XP-22 voorversterker is wederom een prachtige creatie van Nelson Pass. We zijn eerlijk gezegd niet anders gewend. Mooi aan de XP-22 ten opzichte van de XP-12 is de winst in dynamiek, rust en ruimtelijkheid. Dat is goed hoorbaar als uw set het toelaat. De meerprijs van 3700 euro is dat zeker waard naar onze mening.

Nu is een puur analoge voorversterker in deze tijd van digitale audio natuurlijk een niche-product. Maar wij zijn erg blij dat er fabrikanten zijn die hier tijd, energie, geld en research in stoppen. Want feit is: een beauty als deze blijft mooi. En er blijft markt voor. Alpha Approved!

Voor wie?

De grote vraag is natuurlijk: voor wie is deze high-end, 100% analoge pre-amp? In deze tijden van digitale audio is dat een heel goede vraag. Er zijn nu gewoonweg waanzinnig mooie digitale apparaten op de markt die lossless het volume regelen. Denk aan de dCS Bartok, of de Metrum Acoustics Adagio. Het antwoord is naar ons idee: een kleine niche. Zo simpel is het. Maar: er is wel degelijk een markt voor. Denk aan mensen die op zéér hoog niveau vinyl willen beluisteren. Of reviewers zoals wij. Wij moeten gewoonweg met een goede analoge pre-amp spelen, omdat we ook de analoge uitgangen van een d/a-converter moeten testen. Maar buiten dat: er zijn nog veel liefhebbers met hoogwaardige apparatuur die een analoge pre-amp zoeken. Een heel mooie pre-amp. En dat is de XP-22 zonder twijfel.